

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
YVES BOT
prednesené 2. apríla 2014¹

Vec C-112/13

A
proti
B a i.

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal

Oberster Gerichtshof (Rakúsko)]

„Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti — Nariadenie (ES) č. 44/2001 — Spolupráca v občianskych veciach — Súdna právomoc — Voľba právomoci v prípade, že sa žalovaný zúčastní konania — Opatrovník ustanovený žalovanému, ktorého pobyt nemožno zistiť — Článok 47 Charty — Prednosť práva Únie“

1. V predmetnej veci je Súdny dvor predovšetkým požiadaný rozhodnúť, či účasť opatrovníka žalovaného, ktorého pobyt nemožno zistiť, ustanoveného v súlade s vnútroštátnym právom, na konaní vedie k vzniku účasti na konaní v zmysle článku 24 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach².
2. Význam tejto otázky spočíva v skutočnosti, že účasť na konaní v zmysle tohto ustanovenia automaticky zakladá voľbu právomoci súdu, ktorý sa zaoberá vecou, a to aj v prípade, že by tento súd nemal právomoc na základe noriem zavedených nariadením č. 44/2001.
3. Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) sa ďalej pýta, či sú vnútroštátne sudy na základe zásady ekvivalencie povinné obrátiť sa na ústavný súd s otázkou týkajúcou sa súladu vnútroštátneho zákona, o ktorom usudzujú, že je v rozpore s Chartou základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), na účel všeobecného zrušenia tohto zákona namiesto toho, aby len upustili od uplatnenia tohto zákona v konkrétnom prípade, v súlade so zásadou prednosti práva Únie.
4. V týchto návrhoch uvediem dôvody, na základe ktorých usudzujem, že článok 24 nariadenia č. 44/2001 sa má s ohľadom na článok 47 Charty vykladať v tom zmysle, že účasť opatrovníka, ustanoveného v súlade s vnútroštátnym právom, na konaní na vnútroštátnom súde nevedie k vzniku účasti žalovaného na konaní v zmysle článku 24 tohto nariadenia.
5. Následne vysvetlím, prečo podľa môjho názoru v oblasti pôsobnosti práva Únie zásada ekvivalencie za okolností, o aké ide vo veci samej, neukladá vnútroštátnym súdom povinnosť obrátiť sa na ústavný súd s otázkou týkajúcou sa súladu vnútroštátneho zákona, o ktorom usudzujú, že je v rozpore s Chartou, na účel všeobecného zrušenia tohto zákona. Ustanovenie vnútroštátneho práva, v ktorom je takáto povinnosť vyjadrená, nie je v rozpore s právom Únie za predpokladu, že na jeho základe nedôjde k zrušeniu, prerušeniu, zúženiu alebo spomaleniu výkonu povinnosti vnútroštátneho súdu uplatňovať

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42.

ustanovenia tohto zákona a zabezpečiť ich plný účinok, a pritom podľa potreby z vlastnej iniciatívy upustiť od uplatnenia ktoréhokolvek ustanovenia, ktoré je v rozpore s vnútroštátnymi právnymi predpismi, a ani k zrušeniu, prerušeniu, zúženiu alebo spomaleniu výkonu jeho právomoci obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania.

I – Právny rámec

A – Nariadenie č. 44/2001

6. V súlade s článkom 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 sa toto nariadenie uplatní v občianskych a obchodných veciach bez ohľadu na povahu súdu alebo tribunálu.

7. Článok 2 ods. 1 tohto nariadenia uvádza, že ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.

8. V oddiele 7 nazvanom „Voľba právomoci“ článok 24 tohto nariadenia stanovuje toto:

„Okrem právomoci založenej na iných ustanoveniach tohto nariadenia má právomoc súd členského štátu vtedy, ak sa žalovaný zúčastní konania. Toto pravidlo sa neuplatní, ak sa žalovaný zúčastní konania, len aby namietol absenciu právomoci, alebo ak má iný súd výlučnú právomoc podľa článku 22.“

9. Článok 26 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 znie:

„Ak je osoba, ktorá má bydlisko v jednom členskom štáte, žalovaná na súde iného členského štátu a nezúčastní sa konania, súd aj bez návrhu vyhlási, že nemá právomoc, ak si právomoc nemôže založiť na ustanoveniach tohto nariadenia.“

10. Článok 34 bod 2 tohto nariadenia, patriaci pod kapitolu III nazvanú „Uznávanie a výkon“, stanovuje, že rozsudok sa neuzná v prípade, že bol vydaný bez účasti žalovaného v konaní, ak sa mu nedoručila písomnosť, ktorou sa začalo konanie alebo rovnocenná písomnosť v dostatočnom čase a takým spôsobom, aby si mohol zabezpečiť obhajobu, okrem prípadu, že žalovaný opomenul začať konanie, ktorým by napadol rozsudok, keď tak mohol urobiť.

B – Rakúske právo

1. Ústavné právo

11. V zmysle článku 89 federálneho ústavného zákona (Bundes-Verfassungsgesetz, ďalej len „B-VG“), ani všeobecné súdy, ani Oberster Gerichtshof – ktorý je podľa článku 92 B-VG súdom najvyššej inštancie v občianskych a trestných veciach, – nemajú právomoc zrušovať bežné zákony z dôvodu ich rozporu s ústavou. V prípade, že považujú bežný zákon za protiústavný, sú povinné podať návrh na Verfassungsgerichtshof (Ústavný súd).

12. Podľa článku 140 ods. 6 a 7 B-VG má zrušenie zákona prostredníctvom Verfassungsgerichtshofu všeobecný účinok a je záväzná pre všeobecné súdy.

13. Oberster Gerichtshof v ustálenej judikatúre opätovne upustil aj bez postúpenia veci Verfassungsgerichtshofu v tomto prípade od uplatnenia takých ustanovení zákona, ktoré boli v rozpore s priamo uplatniteľným právom Únie, aplikujúc tak zásadu prednosti tohto práva. Verfassungsgerichtshof doteraz tiež vyslovil názor, že prípadný rozpor rakúskeho zákona s právom Únie sa má riešiť prostredníctvom tejto zásady. Takýto rozpor teda nevedie k zrušeniu zákona z dôvodu protiústavnosti v zmysle článku 140 B-VG.

14. V rozhodnutí zo 14. marca 2012 sa však Verfassungsgerichtshof odklonil od svojej judikatúry a rozhodol, že Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDLP“), podpísaný v Ríme 4. novembra 1950, je v Rakúsku priamo uplatniteľný a má ústavnú povahu. Práva, ktoré zaručuje, sú právami, ktoré zaručuje aj B-VG. Ako ďalej uvádza Verfassungsgerichtshof, v súvislosti so zásadou ekvivalencie je preto potrebné preskúmať, akým spôsobom a v akom konaní možno uplatniť práva vyplývajúce z Charty na základe vnútroštátneho právneho stavu.

15. Verfassungsgerichtshof dodáva, že systém právnej ochrany B-VG sa zakladá na zásade, podľa ktorej má ústavný súd ako jediná inštancia rozhodovať o porušeníach všeobecnými normami, konkrétne zákonmi a nariadeniami, a ako jediná inštancia má právomoc takéto normy zrušovať.

16. Verfassungsgerichtshof preto dospel k záveru, že na základe vnútroštátneho práva má zásada ekvivalencie za následok, že aj práva zaručené Chartou tvoria v oblasti jej pôsobnosti kritérium skúmania v konaní o všeobecnom preskúmaní ústavnosti, predovšetkým podľa článkov 139 a 140 B-VG.

17. Verfassungsgerichtshof napokon zdôraznil, že neexistuje povinnosť vnútroštátneho súdu obrátiť sa na Súdny dvor v prípade, že právna otázka nie je relevantná pre vydanie rozsudku v konaní, ktoré sa na ňom vedie, to znamená v prípade, keď odpoveď na túto otázku, nech bude akákoľvek, nemôže mať žiadny vplyv na rozhodnutie takéhoto sporu. V prípade Charty pôjde o takýto prípad vtedy, keď právo zaručené B-VG, predovšetkým právo zaručené EDLP, patrí do rovnakej oblasti pôsobnosti ako právo zaručené Chartou. V tomto prípade preto Verfassungsgerichtshof rozhodne na základe rakúskej ústavnej situácie bez toho, aby bolo potrebné vyžiadať rozhodnutie o prejudiciálnej otázke v zmysle článku 267 ZFEÚ.

18. Vnútroštátny súd teda uvádza, že by to mohlo znamenať, že keď je rakúsky zákon v rozpore s právom Únie, a predovšetkým s Chartou, takúto situáciu nie je možné napraviť priamo v rámci riadneho konania uplatnením zásady prednosti, a že bez toho, aby bola dotknutá možnosť obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania, všeobecné súdy sú v zmysle zásady ekvivalencie povinné podať návrh na Verfassungsgerichtshof.

2. Občiansky súdny poriadok

19. Podľa § 115 občianskeho súdneho poriadku (Zivilprozessordnung, ďalej len „ZPO“) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej, osobám, ktorých adresa na doručovanie nie je známa, sa v zásade doručuje verejným oznámením. Uvedené ustanovenie tiež spresňuje, že registrácia v databáze súdnych oznámení je predpísaná.

20. § 116 ZPO stanovuje, že osobám, ktorým možno doručovať iba prostredníctvom verejného oznámenia z dôvodu, že ich pobyt nie je známy, súd, ktorý sa zaoberá vecou, ustanoví opatrovníka, ak by tieto osoby v dôsledku doručenia, ktoré sa ich týka, mali vykonať procesný úkon v záujme ochrany svojich práv, a predovšetkým ak písomnosť obsahuje predvolanie na pojednávanie. V súlade s § 117 ZPO ustanovenie opatrovníka sa oznamuje súdnym výnosom prostredníctvom databázy súdnych oznámení, do ktorej môže každý nahliadnuť za pomoci automaticky podporovaného prenosu dát.

21. Napokon podľa § 230 ZPO má súd, ktorý sa zaoberá vecou, vopred skúmať, či má medzinárodnú právomoc. Ak sa zistí, že nie, prvostupňový súd zamietne žalobu z úradnej povinnosti. Naopak, ak je jeho právomoc založená, doručí žalobu žalovanému na vyjadrenie.

II – Skutkové okolnosti sporu vo veci samej

22. Dňa 12. októbra 2009 podali B a i. žalobu na Landesgericht Krems an der Donau (Krajinský súd Krems an der Donau), prvostupňový súd, proti A, od ktorého požadovali náhradu škody a zaplatenie úrokov. Tvrdia, že A v Kazachstane uniesol a zavlíkol ich manželov, respektíve otcov. Právomoc rakúskych súdov odôvodňujú tým, že A má obvyklý pobyt na rakúskom území.

23. Po viacerých neúspešných pokusoch o doručenie žaloby Landesgericht Krems an der Donau konštatoval, že A už nemá bydlisko na doručovacích adresách a na žiadosť B a i. mu tak v súlade § 116 ZPO uznesením z 27. augusta 2010 ustanovil opatrovníka.

24. Tento opatrovník po doručení žaloby podal vyjadrenie k žalobe, v ktorom žiadal o zamietnutie žaloby a vzniesol množstvo obsahových námietok. Uvedený opatrovník v tomto vyjadrení nenamietal medzinárodnú právomoc rakúskych súdov.

25. Následne na to, ako sa A dozvedel o konaní, ktoré sa proti nemu vedie, oznámil, že splnomocnil advokátsku kanceláriu, ktorá ho v súčasnosti zastupuje, a požiadal, aby boli všetky budúce zásielky doručované tejto advokátskej kancelárii. Okrem toho A uviedol, že namieta medzinárodnú právomoc rakúskych súdov, keďže skutkové okolnosti sporu vo veci samej sa stali v Kazachstane. Podľa jeho názoru ustanovením opatrovníka, ktorý s ním vôbec nebol v kontakte a nemá vedomosť o okolnostiach sporu, nedošlo k náprave nedostatku právomoci týchto súdov. A tiež uviedol, že nemôže prezradiť svoju adresu z dôvodu ohrozenia svojho života a že Rakúsko natrvalo opustil dávno predtým, ako bola podaná žaloba.

26. Landesgericht Krems an der Donau sa potom vyjadril, že nemá medzinárodnú právomoc, a žalobu zamietol z dôvodu, že A sa zdržiava na maltskom území a že účasť opatrovníka na konaní nevedie k vzniku účasti na konaní v zmysle článku 24 nariadenia č. 44/2001.

27. B a i. proti tomuto rozhodnutiu podali odvolanie. Odvolací súd prijal toto odvolanie a zamietol námietku nedostatku medzinárodnej právomoci. Podľa tohto súdu nariadenie č. 44/2001 ukladá súdu povinnosť overiť svoju medzinárodnú právomoc iba pri neúčasti žalovaného podľa článku 26 tohto nariadenia a súd je povinný skúmať svoju medzinárodnú právomoc iba na námietku žalovaného. Odvolací súd dodal, že procesnému úkonu opatrovníka zaviazaného na ochranu záujmov tohto žalovaného prináleží podľa rakúskeho práva taký istý právny účinok ako procesnému úkonu osoby splnomocnenej na právne úkony.

28. Proti tomuto rozhodnutiu podal A opravný prostriedok „Revision“ na vnútroštátny súd, ktorý následne podal predmetný návrh na začatie prejudiciálneho konania. Podľa názoru A uvedené rozhodnutie porušuje právo na obranu zaručené článkom 6 EDLP a článkom 47 Charty, keďže žalovaný nevie, že proti nemu bolo začaté konanie.

29. B a i. sa vo svojom vyjadrení k opravnému prostriedku „Revision“, podanom na vnútroštátny súd, naopak opierajú o to, že ustanovenie opatrovníka je zárukou dodržania ich základného práva na účinný prostriedok nápravy, ktoré je rovnako zaručené uvedenými ustanoveniami.

30. Vzhľadom na pochybnosti týkajúce sa výkladu článku 24 nariadenia č. 44/2001, ako aj článku 47 Charty vnútroštátny súd rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru viaceré prejudiciálne otázky.

III – Prejudiciálne otázky

31. Oberster Gerichtshof kladie Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Má sa zo ‚zásady ekvivalencie‘ v zmysle európskeho práva pri presadzovaní práva Európskej únie vo vzťahu k systému konania, v ktorom všeobecné súdy povolané rozhodovať vo veci síce majú skúmať aj protiústavnosť zákonov, ale nemôžu všeobecne zrušovať zákony – čo však bolo vyhradené osobitne zriadenému ústavnému súdu –, vyvodiť, že všeobecné súdy sa v prípade, že zákon porušuje článok 47 Charty..., musia v priebehu konania na účel všeobecného zrušenia zákona obrátiť aj na ústavný súd namiesto toho, aby len upustili od uplatnenia zákona v konkrétnom prípade?
2. Má sa článok 47 Charty vykladať tak, že bráni procesnému ustanoveniu, podľa ktorého súd, ktorý nemá medzinárodnú právomoc, ustanoví žalovanému, ktorého pobyt nemožno zistiť, opatrovníka, a ten potom svojou ‚účasťou na konaní‘ môže platne založiť medzinárodnú právomoc?
3. Má sa článok 24 nariadenia... č. 44/2001... vykladať tak, že ‚účasť žalovaného na konaní v zmysle tohto ustanovenia existuje len v prípade, že zodpovedajúci procesný úkon urobil sám žalovaný alebo ním splnomocnený právny zástupca, alebo to platí bez obmedzenia aj pre procesné úkony, ktoré urobil opatrovník ustanovený podľa práva príslušného členského štátu?‘

IV – Moja analýza

32. V prvom rade, tak ako to navrhol A, rakúska a talianska vláda, ako aj Európska komisia, si myslím, že najprv treba odpovedať na druhú a tretiu otázku, ktoré privedú Súdny dvor k výkladu článku 24 nariadenia č. 44/2001 s ohľadom na článok 47 Charty, a následne na prvú otázku, ktorá je relevantnou iba v prípade, že sa na druhú a tretiu otázku odpovie v tom zmysle, že právo Únie bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej.

A – O druhej a tretej otázke

33. Svojou druhou a treťou otázkou, ktoré navrhujem posudzovať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 24 nariadenia č. 44/2001 s ohľadom na článok 47 Charty má vykladať v tom zmysle, že účasť opatrovníka, ktorý bol ustanovený v súlade s vnútroštátnym zákonom, na konaní na vnútroštátnom súde, vedie k vzniku účasti žalovaného na konaní v zmysle článku 24 tohto nariadenia, čím tak dochádza ku konkludentnému uznaniu medzinárodnej právomoci tohto súdu.

34. Pripomínam totiž, že v spore vo veci samej bol ustanovený opatrovník v súlade s § 116 ZPO vzhľadom na to, že z dôvodu neznámej adresy nebolo možné žalovanému doručiť žalobu, ktorú podali B a i.

35. Pojem „účasť na konaní“ v zmysle článku 24 nariadenia č. 44/2001 nie je v tomto nariadení definovaný. Podľa môjho názoru musí ísť o autonómnu definíciu práva Únie, keďže cieľom tohto nariadenia je zlepšiť zdravé fungovanie vnútorného trhu najmä prostredníctvom vytvorenia ustanovení harmonizujúcich normy konfliktu právomocí v občianskych a obchodných veciach.³ Odlišný výklad tohto pojmu by mohol ohroziť plnenie tohto cieľa. Preto treba článok 24 uvedeného nariadenia vykladať s ohľadom na systematiku a ciele tohto nariadenia.

3 — Pozri odôvodnenia 1 a 2 nariadenia č. 44/2001.

36. Toto ustanovenie zakladá konkludentnú voľbu právomoci súdu, na ktorom sa žalovaný zúčastní konania, hoci nie je nevyhnutne súdom s právomocou na základe noriem zavedených nariadením č. 44/2001. Táto výnimka, ktorá sa nevzťahuje na normy výlučnej právomoci podľa článku 22 tohto nariadenia, predstavuje výnimku zo systému právomoci, zavedeného uvedeným nariadením, a teda sa musí vykladať reštriktívne.

37. Normy zavedené nariadením č. 44/2001 majú totiž za cieľ stanoviť pre osoby podliehajúce súdnej právomoci vysoký stupeň predvídateľnosti a vychádzajú zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného,⁴ čím sa preberá norma, ktorá je už dlhý čas prítomná v občianskom procesnom práve, a to *actor sequitur forum rei*. Táto zásada týkajúca sa právomoci sa uprednostnila pred akoukoľvek inou, keďže sa predpokladá, že kritérium bydliska žalovaného má v zásade najužšiu väzbu so sporom.

38. Vzhľadom na skutočnosť, že uvedené konštatovanie nie je vždy presné, nariadenie č. 44/2001 stanovuje normy osobitnej právomoci, ktoré sa uplatnia v prípade, že predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby.⁵ Najmä normy súdnej právomoci zavedené v oblasti poistenia, zmlúv uzavretých spotrebiteľmi alebo pracovných zmlúv majú za cieľ chrániť slabšieho účastníka normami právomoci, ktoré lepšie ochránia záujmy tohto účastníka než všeobecné normy právomoci.⁶ Potreba vykladať článok 24 nariadenia č. 44/2001 reštriktívne je teda o to dôležitejšia vzhľadom na skutočnosť, že tento výklad by mohol viesť k odchýleniu sa od noriem súdnej právomoci zaručujúcich lepšiu ochranu.

39. Cieľom konkludentnej voľby právomoci súdu, na ktorom sa žalovaný zúčastní konania, je prispieť k rýchlemu uznávaniu a výkonu súdnych rozhodnutí vydaných súdom, ktorého právomoc uznali obidve strany, a to aj v prípade, že tento súd v skutočnosti nemá právomoc na rozhodovanie sporu. Pokiaľ teda súd, ktorý koná o uznaní, má preskúmať právomoc súdu, ktorý rozsudok vydal⁷, ide o to, aby nedošlo k namietnutiu právomoci súdu, ktorý rozsudok vydal, zo strany súdu, ktorý koná o uznaní, na základe nariadenia č. 44/2001, a to aj napriek tomu, že sporové strany súhlasili s touto právomocou, pričom žalovaný sa zúčastnil konania bez toho, aby namietal nedostatok právomoci. Ako zdôrazňuje Komisia, v tejto situácii určuje právomoc súdu jedine konanie žalovaného.

40. Tu vidno, aké dôležité je rozhodnutie žalovaného, ktorý sa zúčastní konania, urobené na základe poznania veci, o konkludentnej voľbe právomoci súdu, ktorý za normálnych okolností nemá právomoc. Vezmime si napríklad spor, ktorý sa týka zmluvy uzavretej spotrebiteľom. Predstavme si, že tento spotrebiteľ je zažalovaný druhou zmluvnou stranou, ktorý je podnikateľom, na síde členského štátu, na území ktorého má tento podnikateľ bydlisko (sídlo). Za normálnych okolností by článok 16 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 bránil založeniu právomoci týchto súdov, keďže spotrebiteľ je slabšou stranou a súd s právomocou je súd členského štátu, na území ktorého má bydlisko spotrebiteľ. Ak sa však tento spotrebiteľ dobrovoľne zúčastní konania na síde členského štátu, na území ktorého má tento podnikateľ bydlisko (sídlo), bez toho, aby namietal jeho právomoc, tento súd by mal právomoc v súlade s článkom 24 tohto nariadenia⁸ a rozsudok by tak musel byť uznaný súdom, ktorý koná o uznaní.

41. Tento význam zabezpečenia toho, že žalovaný si je vedomý následkov, s ktorými je spojená „účasť na konaní“ v zmysle článku 24 nariadenia č. 44/2001, je v súčasnosti jasne vyjadrený v prepracovanom znení tohto nariadenia, a to v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných

4 — Pozri článok 2 a odôvodnenie 11 tohto nariadenia.

5 — Pozri odôvodnenie 11 tohto nariadenia.

6 — Pozri odôvodnenie 13 uvedeného nariadenia.

7 — V súčasnosti táto možnosť existuje iba v prípade sporov v oblasti poistenia, sporov týkajúcich sa spotrebiteľského práva, ako aj sporov v oblastiach, na ktoré sa uplatní osobitná právomoc. Pozri článok 35 ods. 1 a 2 tohto nariadenia.

8 — Pozri v tomto ohľade rozsudok ČPP Vienna Insurance Group (C-111/09, EU:C:2010:290, body 25 až 30).

veciach⁹. Článok 24 nariadenia č. 44/2001 bol totiž zmenený a doplnený o druhý odsek. Podľa tohto odseku „vo veciach uvedených v oddieloch 3, 4 alebo 5, v ktorých je žalovaným poistník, poistený, oprávnený z poistenia, poškodený, spotrebiteľ alebo zamestnanec, súd pred založením si právomoci podľa odseku 1 zabezpečí, aby bol žalovaný poučený o svojom práve namietat absenciu právomoci súdu a o dôsledkoch jeho účasti alebo neúčasti na konaní“.¹⁰

42. Javí sa preto dôležité, aby konkludentná voľba právomoci súdu členského štátu bola uznaná iba v prípade, že všetky sporové strany, a najmä žalovaný, si dobrovoľne vybrali túto právomoc, a to na úkor právomoci toho súdu, ktorý by mal za normálnych okolností právomoc v súlade s normami zavedenými nariadením č. 44/2001.

43. V dôsledku uvedeného neviem, ako by som mohol pripustiť to, že keď sa žalovaný nielenže nezúčastní osobne na konaní, ale ani nemá vedomosť o konaní, ktoré bolo proti nemu začaté, tento žalovaný tým na základe poznania veci, „dobrovoľne“, ak použijem príslovku použitú Súdny dvorom v rozsudku ČPP Vienna Insurance Group¹¹, uznáva právomoc toho súdu, konania na ktorom sa nezúčastní.

44. Skutočnosť, že sa konania zúčastní opatrovník ako zástupca žalovaného, nemení nič na tejto úvahe.

45. V rozsudku Hendrikman a Feyen¹² totiž Súdny dvor uviedol, že žalovaný, ktorý nemá vedomosť o tom, že bolo proti nemu začaté konanie a za ktorého sa konania na súde pôvodu zúčastní advokát, ktorého nesplnomocnil, je úplne zbavený možnosti sa brániť. V dôsledku uvedeného sa má považovať za nezúčastneného na konaní v zmysle článku 27 bodu 2 Dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach¹³, aj keď sa konanie pred súdom pôvodu stalo kontradiktórnym.¹⁴ Vec, ktorá viedla k vydaniu tohto rozsudku, sa týkala otázky, či mohol súd členského štátu, v ktorom sa žiada o uznanie, odmietnuť uznať rozsudky vydané súdom iného členského štátu, keď boli tieto rozsudky vydané proti žalovanému, ktorému sa riadne a v dostatočnom čase nedoručila písomnosť, ktorou sa začalo konanie, a ktorý v tomto konaní nebol platne zastúpený, pričom v dôsledku toho, že sa konania na súde pôvodu zúčastnil údajný zástupca žalovaného, neboli vydané rozsudky pre zmeškanie.

46. Podľa Súdneho dvora rozhodnutie, hoci vydané v kontradiktórnom konaní, nemožno uznať v prípade, že advokát nebol splnomocnený samotným žalovaným a konanie sa uskutočnilo bez vedomia tohto žalovaného. Pravdaže, prejednávacia vec je odlišná od tej, ktorá viedla k vydaniu rozsudku Hendrikman a Feyen¹⁵, keďže prejednávacia vec sa týka počiatočného štádia konania a uvedený rozsudok sa týka vykonávacieho konania, nič to však nemení na skutočnosti, že v oboch týchto prípadoch môže dôjsť práve k porušeniu práva na obranu zaručeného článkom 47 Charty.

47. Nemyslím si totiž, že opatrovník žalovaného, ktorý bol ustanovený za okolností, o aké ide vo veci samej, by mohol byť pripravený čo najlepšie chrániť záujmy žalovaného, a tým umožniť dodržiavanie práv zaručených uvedeným článkom 47. Tento opatrovník má iba čiastkové informácie týkajúce sa sporu, a to tie, ktoré poskytol žalobca. Nemôže teda zabezpečiť potrebnú obranu žalovaného. Tiež mu podľa môjho názoru chýbajú dôležité poznatky, na základe ktorých by prípadne mohol namietat medzinárodnú právomoc súdu, na ktorý podal žalobca žalobu, pričom otázka právomoci v medzinárodnom práve nie je nikdy jednoduchou otázkou. Keďže žalovaný nemal vedomosť o konaní a nemohol si, *a fortiori*, vybrať svojho advokáta, nemôže byť na predmetnom súde platne zastúpený.

9 — Ú. v. EÚ L 351, s. 1.

10 — Pozri článok 26 ods. 2 nariadenia č. 1215/2012.

11 — EU:C:2010:290.

12 — C-78/95, EU:C:1996:380.

13 — Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32. Dohovor zmenený a doplnený jednotlivými dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru.

14 — Bod 18 tohto rozsudku.

15 — EU:C:1996:380.

48. Žalovaný, ktorý sa tak ako A dozvie až v neskoršom štádiu, že bolo proti nemu začaté konanie, by nielenže už nemal možnosť namietat právomoc súdu, ktorý sa zaoberá vecou, ale došlo by aj k vydaniu rozhodnutia platného na celom území Európskej únie, ktoré by spočívalo na konaní porušujúcom článok 47 Charty, čo nie je prípustné.

49. Podľa môjho názoru rozsudok Hypoteční banka¹⁶ nie je povahy, že by mohol spochybniť uvedené zistenia. V tomto rozsudku Súdny dvor rozhodol, že možnosť pokračovať v konaní bez vedomia žalovaného prostredníctvom doručenia žaloby opatrovníkovi menovanému súdom, ktorý sa zaoberá vecou, obmedzuje právo žalovaného na obranu. Toto obmedzenie je však odôvodnené vzhľadom na právo žalobcu na účinný prostriedok nápravy, keďže bez takéhoto postupu by bolo toto právo neuskutočnené¹⁷. Ako ďalej uvádza Súdny dvor, na rozdiel od situácie žalovaného, ktorý, pokiaľ bol zbavený možnosti účinného prostriedku nápravy, môže dosiahnuť dodržanie práva na obranu tým, že podľa článku 34 bodu 2 nariadenia č. 44/2001 napadne uznanie rozsudku, ktorý bol proti nemu vydaný, totiž žalobcovi hrozí, že bude zbavený akejkoľvek možnosti podať žalobu.¹⁸

50. Hoci sa dá pochopiť úmysel Súdneho dvora zachovať v tomto rozsudku zároveň právo žalovaného na obranu a práva žalobcu, ktorému nechce odprieť spravodlivosť, významný rozdiel medzi uvedeným rozsudkom a predmetnou vecou spočíva v skutočnosti, že žalovaný, to znamená A, nebude viac môcť namietnuť právomoc rakúskych súdov, pokiaľ sa dospeje k názoru, že opatrovník sa zúčastňuje konania v zmysle článku 24 nariadenia č. 44/2001. Navyše netreba stratiť zo zreteľa, že na rozdiel od skutočností, ktoré viedli k prijatiu rozsudku Hypoteční banka¹⁹, v predmetnej veci je pobyt A známy a nachádza sa na území iného členského štátu. B a i. tak majú možnosť podať žalobu na súdoch členského štátu, na území ktorého má A pobyt, a to na maltských súdoch.

51. Preto si nemyslím, že je v predmetnej veci možné použiť rovnakú argumentáciu, ako v rozsudku Hypoteční banka.

52. Navyše v prospech názoru, ktorý zastávam, hovorí ďalšia skutočnosť. Ide o zmysel a účel článku 26 nariadenia č. 44/2001.

53. Do oddielu 8 tohto nariadenia, nazvaného „Skúmanie právomoci a prípustnosti“, totiž normotvorca Únie uvážlivo vložil uvedený článok, ktorý v odseku 1 stanovuje, že ak je osoba, ktorá má bydlisko v jednom členskom štáte, žalovaná na súde iného členského štátu a nezúčastní sa konania, súd aj bez návrhu vyhlási, že nemá právomoc, ak si právomoc nemôže založiť na ustanoveniach uvedeného nariadenia.

54. V správe pána Jénarda o Dohovore z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach²⁰, ktorý predchádzal nariadeniu č. 44/2001, bol článok ekvivalentný článku 26 tohto nariadenia označený za „jeden z najdôležitejších“.²¹ Okrem toho sa v tejto správe spresňuje, že neúčast žalovaného na konaní neznamená konkludentnú voľbu právomoci, že nestačí to, že súd uzná za správne vyhlásenia navrhovateľa, týkajúce sa právomoci, a že treba dbať na to, aby tento súd preukázal, že medzinárodná právomoc je založená. Dôvodom uvedeného je to, že v prípade neúčasti žalovaného na konaní treba zabezpečiť, aby bol rozsudok vydaný súdom s právomocou, s cieľom poskytnúť tomuto žalovanému maximum záruk v pôvodnom konaní.²²

16 — C-327/10, EU:C:2011:745.

17 — Bod 53.

18 — Bod 54.

19 — EU:C:2011:745.

20 — Ú. v. ES C 59, 1979, s. 1.

21 — Pozri pripomienku k článku 20 (s. 39 tejto správy).

22 — Tamže.

55. Potrebný účinok článku 26 nariadenia č. 44/2001, a teda záruka dodržania práva na obranu, by bola porušená, ak by sa usúdilo, že účasť opatrovníka na konaní na súde, v zmysle článku 24 uvedeného nariadenia, stačí na založenie právomoci tohto súdu, hoci je nepopierateľné, že tento súd nemá právomoc v spore rozhodovať.

56. Napokon, predmetná vec podľa môjho názoru sama objasňuje, čomu sa normotvorca Únie chcel vyhnúť zavedením systému noriem právomoci, ktoré sú uvedené v nariadení č. 44/2001. V tejto veci je totiž nesporné, že A nemá bydlisko na rakúskom území. Ak by sa pripustilo, že účasť opatrovníka na konaní vedie k vzniku účasti žalovaného na konaní v zmysle článku 24 tohto nariadenia, došlo by tým k založeniu právomoci súdu členského štátu, ktorý pritom nemá žiadnu väzbu so sporom. Pripomínam totiž, že B a i. sú kazašskými štátnymi príslušníkmi a bývajú v Kazachstane, že A je rovnako kazašským štátnym príslušníkom a býva na maltskom území, a napokon že skutkové okolnosti sporu vo veci samej s odohrali na kazašskom území.

57. Vykladať článok 24 nariadenia č. 44/2001 uvedeným spôsobom by v skutočnosti znamenalo pripustiť, že tento súd má zakaždým medzinárodnú právomoc na úkor noriem zavedených týmto nariadením, zatiaľ čo zahraničný súd je vhodnejší z dôvodu väzieb, ktoré môže mať so sporom.

58. Na základe všetkých vyššie uvedených dôvodov usudzujem, že článok 24 nariadenia č. 44/2001 treba s ohľadom na článok 47 Charty vykladať v tom zmysle, že účasť opatrovníka, ktorý bol ustanovený v súlade s vnútroštátnym zákonom, na konaní na vnútroštátnom súde nevedie k vzniku účasti žalovaného na konaní v zmysle článku 24 tohto nariadenia.

B – O prvej otázke

59. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora, či sú vnútroštátne súdy v súlade so zásadou ekvivalencie povinné obrátiť sa na ústavný súd s otázkou týkajúcou sa súladu vnútroštátneho zákona, o ktorom usudzujú, že je v rozpore s Chartou, na účel všeobecného zrušenia tohto zákona, namiesto toho, aby len upustili od uplatnenia zákona v konkrétnom prípade, v súlade so zásadou prednosti práva Únie.

60. Dôvod, z akého vnútroštátny súd pokladá túto otázku Súdnemu dvoru, vyplýva z judikatúry Verfassungsgerichtshofu, ktorý rozhodol, že pokiaľ je možné si na ňom uplatniť práva zaručené EDLP, ako sú ústavné práva, zásada ekvivalencie vyžaduje, aby bolo možné začať uvedené konanie na ústavnom súde aj vo vzťahu k právam zaručeným Chartou. Vnútroštátny súd preto usudzuje, že v súčasnosti nie je viac možné iba upustiť v konkrétnom prípade od uplatnenia zákona, ktorý je v rozpore s právom Únie, v súlade so zásadou prednosti tohto práva, ale že vnútroštátne súdy sú teraz povinné obrátiť sa na Verfassungsgerichtshof s otázkou týkajúcou sa súladu tohto zákona, o ktorom usudzujú, že je v rozpore s uvedeným právom.

61. Pokiaľ ide o dôsledky, ktoré má vnútroštátny súd vyvodiť z rozporu medzi ustanoveniami jeho vnútroštátneho práva a právami zaručenými Chartou, pokiaľ je táto uplatniteľná, z ustálenej judikatúry vyplýva, že vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia práva Únie, má povinnosť zabezpečiť plný účinok týchto noriem, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva, aj keby bolo prijaté neskôr, bez toho, aby musel požadovať alebo čakať na ich predchádzajúce zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom.²³

62. Povinnosť dosiahnuť súlad s požiadavkami vyplývajúcimi z Charty, ktorú ukladá vnútroštátne právo, keď sa nachádza v oblasti pôsobnosti práva Únie, vychádza iba z vôle dotknutého členského štátu a závisí od jeho zvrchovanej slobody.

23 — Pozri rozsudok Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 45 a citovanú judikatúru).

63. Na základe uvedeného vyplývajú spôsoby plnenia tejto vnútroštátnej ústavnej povinnosti aj z jej vlastného uplatnenia, pod jednou základnou podmienkou, a to že uplatnenie zvoleného spôsobu nesmie porušovať zásady stanovené rozsudkom Simmenthal²⁴ a následnou judikatúrou, ktorá je vyjadrená najmä v rozsudku Melki a Abdeli²⁵.

64. V rozsudku uvedenom ako posledný totiž Súdny dvor pripomenul svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej s požiadavkami vyplývajúcimi zo samotnej podstaty práva Únie by bolo nezlučiteľné každé ustanovenie vnútroštátneho právneho poriadku alebo každá prax, legislatívna, správna alebo súdna, ktorých účinkom by bolo zníženie účinnosti práva Únie tým, že by príslušnému súdu v okamihu uplatnenia práva zakázali možnosť uplatniť všetko, čo je potrebné na neuplatnenie vnútroštátnych legislatívnych ustanovení, ktoré by prípadne bránili plnej účinnosti noriem Únie. O takýto prípad by išlo vtedy, ak by riešenie rozporu medzi ustanovením práva Únie a vnútroštátnym zákonom bolo vyhradené inému orgánu ako súdu zabezpečujúcemu aplikáciu práva Únie, ktorý disponuje vlastnou voľnou úvahou, hoci prekážka brániaca plnej účinnosti tohto práva by bola iba dočasná.²⁶

65. Z uvedeného vyplýva, že v dôsledku postupu podľa vnútroštátneho ústavného práva, ktorým sa má zabezpečiť uplatnenie jeho zásad, nesmie dôjsť k zrušeniu, prerušeniu, zúženiu alebo spomaleniu výkonu povinnosti vnútroštátneho súdu, ktorý sa zaoberá vecou, splniť si svoju povinnosť, ktorá v súlade s vyššie uvedenou judikatúrou spočíva v upustení od uplatnenia vnútroštátneho zákona, ktorý je v rozpore s právom Únie.

66. Uplatnenie zásady ekvivalencie nijako nespochybňuje túto judikatúru.

67. V súlade s touto zásadou nesmú byť procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, menej výhodné ako tie, ktoré platia na príslušné žaloby podľa vnútroštátneho práva.²⁷

68. V prejednávanom prípade nevidím, v čom by upustenie od uplatnenia vnútroštátneho zákona, ktorý je v rozpore s právom Únie, bolo v danom spore pre osobu podliehajúcu súdnej právomoci menej výhodné ako predloženie návrhu na začatie incidenčného konania preskúmania ústavnosti, ktorého cieľom je všeobecné zrušenie takého zákona. Práve naopak. Ako zdôrazňuje samotný vnútroštátny súd, uskutočnenie takéhoto konania je relatívne ťažké a sú s ním pre osoby podliehajúce súdnej právomoci spojené dodatočné náklady a lehoty, a pritom vnútroštátny súd má možnosť konštatovať nesúlad vnútroštátneho zákona s právom Únie priamo v rámci sporu, ktorým sa zaoberá, a upustiť od uplatnenia tohto zákona, poskytujúc tak osobám podliehajúcim súdnej právomoci bezprostrednú ochranu.

69. Vzhľadom na to, že by sa tým paradoxne oslabil zásada prednosti práva Únie, zásada ekvivalencie tak, ako bola vytvorená, a v situácii, ako je opísaná vo veci samej, tu nemá svoje miesto.

70. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti zastávam názor, že v oblasti pôsobnosti práva Únie neukladá zásada ekvivalencie za okolností, ako sú vo veci samej, vnútroštátnym súdom povinnosť obrátiť sa na ústavný súd s otázkou týkajúcou sa súladu vnútroštátneho zákona, o ktorom usudzujú, že je v rozpore s Chartou základných práv Európskej únie, na účel všeobecného zrušenia tohto zákona. Ustanovenie vnútroštátneho práva, v ktorom je takáto povinnosť vyjadrená, nie je v rozpore s právom Únie za predpokladu, že na jeho základe nedôjde k zrušeniu, prerušeniu, zúženiu alebo spomaleniu výkonu povinnosti vnútroštátneho súdu uplatňovať ustanovenia tohto zákona a zabezpečiť

24 — 106/77, EU:C:1978:49.

25 — C-188/10 a C-189/10, EU:C:2010:363.

26 — Bod 44 a citovaná judikatúra.

27 — Pozri rozsudok Agroconsulting-04 (C-93/12, EU:C:2013:432, bod 36).

ich plný účinok, a pritom podľa potreby z vlastnej iniciatívy upustiť od uplatnenia ktoréhokoľvek ustanovenia, ktoré je v rozpore s vnútroštátnymi právnymi predpismi, a ani k zrušeniu, prerušeniu, zúženiu alebo spomaleniu výkonu jeho právomoci obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania.

V – Návrh

71. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal Oberster Gerichtshof takto:

1. Článok 24 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach treba s ohľadom na článok 47 Charty základných práv Európskej únie vykladať v tom zmysle, že účasť opatrovníka žalovaného, ktorého pobyt nemožno zistiť, ktorý bol ustanovený v súlade s vnútroštátnym zákonom, na konaní na vnútroštátnom súde nevedie k vzniku účasti žalovaného na konaní v zmysle článku 24 tohto nariadenia.
2. V oblasti pôsobnosti práva Únie neukladá zásada ekvivalencie za okolností, ako sú vo veci samej, vnútroštátnym súdom povinnosť obrátiť sa na ústavný súd s otázkou týkajúcou sa súladu vnútroštátneho zákona, o ktorom usudzujú, že je v rozpore s Chartou základných práv Európskej únie, na účel všeobecného zrušenia tohto zákona.

Ustanovenie vnútroštátneho práva, v ktorom je takáto povinnosť vyjadrená, nie je v rozpore s právom Únie za predpokladu, že na jeho základe nedôjde k zrušeniu, prerušeniu, zúženiu alebo spomaleniu výkonu povinnosti vnútroštátneho súdu uplatňovať ustanovenia tohto zákona a zabezpečiť ich plný účinok, a pritom podľa potreby z vlastnej iniciatívy upustiť od uplatnenia ktoréhokoľvek ustanovenia, ktoré je v rozpore s vnútroštátnymi právnymi predpismi, a ani k zrušeniu, prerušeniu, zúženiu alebo spomaleniu výkonu jeho právomoci obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie s návrhom na začatie prejudiciálneho konania.